

3 Δεκεμβρίου, 1993

[ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΚΟΥΡΡΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΠΑΝΙΚΟΣ ΚΑΘΗΤΖΙΩΤΗΣ,

Εφεσείων,

v.

MANOCAS TRANSPORT CO. LTD.,

Εφεσιβλήτων.

(Πολιτική Έφεση Αρ. 8106)

Αμέλεια — Εκ προσθήσεως ευθύνη — Απόδειξη της ιδιοκτησίας οχήματος δεν αποτελεί αφ' εαυτής απόδειξη ύπαρξης εκ προσθήσεως ευθύνης του ιδιοκτήτη για την αμέλεια του οδηγού του οχήματος — Πρέπει να προσαχθεί μαρτυρία που να αποδεικνύει την ύπαρξη εκ προσθήσεως ευθύνης.

5

Ο εφεσείων αξίωσε αποζημιώσεις εναντίον του εναγόμενου 1 και της εφεσιβλήτης για ζημιές και προσωπικές βλάβες που είχε υποστεί σε δυστύχημα που είχε συμβεί στον νέο δρόμο Λευκωσίας-Λεμεσού, στις 23.9.87, όταν το αθρωτό φορτηγό JH 987, ιδιοκτησίας της εφεσιβλήτης, που οδηγούσε ο εναγόμενος 1, μετακινήθηκε απότομα προς τα δεξιά και απέκοψε τον δρόμο του εφεσείοντα, ο οποίος την στιγμή εκείνη προσπερνούσε το φορτηγό οδηγώντας το αυτοκίνητό του NV 333. Το πρωτόδικο Δικαστήριο βρήκε ότι αποκλειστική ευθύνη για το ατύχημα είχε ο εναγόμενος 1. Το επίδικο θέμα ήταν κατά πόσο η εφεσιβλήτη ευθυνόταν εκ προσθήσεως για την αμέλεια του εναγόμενου 1, ο οποίος, ενώ στην υπεράσπισή του είχε παραδεχθεί ότι οδηγούσε σαν υπάλληλος της εφεσιβλήτης, αρνήθηκε το γεγονός αυτό στην μαρτυρία του ενώπιον του Δικαστηρίου. Ο άλλος μάρτυρας της εφεσιβλήτης, που ήταν ο λογιστής του συγκροτήματος, στο οποίο ανήκε η εφεσιβλήτη, είχε μαρτυρήσει ότι η εφεσιβλήτη δεν είχε υπαλλήλους, ούτε ήταν γραμμένη σαν εργοδότης και ότι είχε δημιουργηθεί απλώς και μόνο για να εξασφαλιστεί το συγκρότημα άδεια μεταφοράς εμπορευμάτων. Ο εφεσείων δεν είχε παρουσιάσει οποιιαδήποτε μαρτυρία που να τείνει να αποδείξει την ύπαρξη εκ προσθήσεως ευθύνης. Το πρωτόδικο Δικαστήριο, αφού απόρριψε την μαρτυρία του εναγόμενου 1 σαν αντιφατική, βρήκε ότι δεν είχε αποδειχθεί ενώπιόν του η ύπαρξη εκ προσθήσεως ευθύνης της εφεσιβλήτης και απόρριψε την αγωγή εναντίον της με έξοδα. Κατ' έφε-

10

15

20

25

5 ο, ο εφεσείων ισχυρίσθηκε ότι η παραδοχή της εφεσίβλητης ότι ήταν ιδιοκτήτρια του φορτηγού δημιουργούσε μαχητό τεκμήριο ότι η εφεσίβλητη ευθυνόταν εκ προστήσεως για την αμέλεια του εναγόμενου 1, και ότι ήταν η εφεσίβλητη που όφειλε να παρουσιάσει μαρτυρία που να αντικρούσει το τεκμήριο.

Αποφασίσθηκε ότι:

10 Η απόδειξη της ιδιοκτησίας του αυτοκινήτου αποτελεί, ελλείψει άλλου, κάποιο υλικό μαρτυρίας βάσει του οποίου το Δικαστήριο, ανάλογα με τα γεγονότα στην κάθε υπόθεση, μπορεί να συναγάγει την εκ προστήσεως ευθύνη του ιδιοκτήτη, η ύπαρξη ή μη της οποίας καταδεικνύεται μετά την αξιολόγηση του αποδεικτικού υλικού. Στην προκείμενη περίπτωση, από την στιγμή που το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε, 15 ορθά, απορρίψει την μαρτυρία του εναγόμενου 1 σαν αντιφατική, η μόνη μαρτυρία που είχε απομείνει ενώπιόν του σχετικά με το θέμα της εκ προστήσεως ευθύνης ήταν εκείνη του λογιστή του συγκροτήματος των εταιρειών της εφεσίβλητης, που καταδείκνυε την μη ύπαρξη εκ προστήσεως ευθύνης.

Η έφεση απορρίφθηκε με έξοδα.

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

20 *Theofanous v. Cosmos (Cyprus) Insurance Co. Ltd (1988) 1 C.L.R. 265·*

A. Demosthenous Antiprosopies Aftokiniton Ltd v. Katsourides (1988) 1 C.L.R. 665·

Ποταμίτης v. Ιωάννου (1992) 1 Α.Α.Δ. 479·

Πίτσιλλος v. Ευγενίου (1989) 1 Α.Α.Δ. (Ε) 691·

25 *Papadopoulos v. Stavrou (1982) 1 C.L.R. 321·*

Fournides v. Republic (1986) 2 C.L.R. 73·

Psaras v. Republic (1987) 2 C.L.R. 132.

Έφεση.

30 Έφεση από τον ενάγοντα κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού (Σταυρινίδης, Πρ. Α.Ε.Δ.) που δόθηκε στις 28 Φεβρουαρίου, 1990, (Αρ. Αγωγής 4312/88) με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή του εναντίον των εναγομένων Αρ. 2 με την οποία

ισχυριζόταν ότι οι εναγόμενοι αρ. 2, ήταν υπεύθυνοι εκ προσθήσεως για την αμέλεια του οδηγού του οχήματος JH 987, το οποίο ενεπλάκη σε δυστύχημα με το αυτοκίνητο NV 333.

M. B. Ιωάννου, για τον εφεσείοντα.

Π. Μ. Χαράλαμπος, για τον εφεσίβλητο.

5

Cur. adv. vult.

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, Δ.: Την απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής κ. Α. Κούρρης.

ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ.: Η έφεση στρέφεται εναντίον της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού, με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή του εφεσείοντα-ενάγοντα, εναντίον των εφεσιβλήτων-εναγομένων αρ. 2, με την οποία ισχυριζόταν ότι οι εφεσίβλητοι-εναγόμενοι αρ. 2 ήταν υπεύθυνοι εκ προσθήσεως για την αμέλεια του οδηγού του οχήματος JH987, το οποίο ενεπλάκη σε δυστύχημα στις 23/9/87, με το αυτοκίνητο NV333.

10

15

Η αγωγή που καταχώρισε ο εφεσείοντας ήταν εναντίον του Χριστάκη Πέτρου, ως εναγόμενου αρ. 1 και εναντίον των εφεσιβλήτων ως εναγομένων αρ. 2. Το πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή εναντίον των εφεσιβλήτων-εναγομένων 2 και ο εφεσείοντας εφεσίβαλε την απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου.

20

Ο εφεσείοντας-ενάγοντας, στις 23/9/87 οδηγούσε το αυτοκίνητο NV333 στο νέο δρόμο Λευκωσίας-Λεμεσού, με κατεύθυνση τη Λεμεσό, ενώ την ίδια ώρα ο εναγόμενος αρ. 1 οδηγούσε το αρθρωτό φορτηγό (trailer) JH987, με την ίδια κατεύθυνση και μπροστά από τον εφεσείοντα. Σε κάποιο σημείο μεταξύ της διασταύρωσης Παρεκκλησιας και Αγίου Τύχωνα, ο εφεσείοντας προσπάθησε να προσπεράσει τον εναγόμενο αρ. 1, παίρνοντας τη δεξιά πλευρά του δρόμου και καθ' ον χρόνο βρισκόταν στο μέσο του φορτηγού του εναγόμενου αρ. 1 κατά το προσπέρασμα, αυτός απότομα και χωρίς να δείξει, έστριψε δεξιά και απέκοψε την ελεύθερη πορεία του εφεσείοντα με αποτέλεσμα να κτυπήσει το αυτοκίνητο NV333 και να προκαλέσει σε αυτό ζημιές, καθώς και προσωπικές βλάβες στον εφεσείοντα.

25

30

Το εύρημα του πρωτόδικου Δικαστηρίου ήταν ότι ο μόνος υπαίτιος για το δυστύχημα ήταν ο εναγόμενος αρ. 1.

Περαιτέρω, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο εναγόμενος αρ. 1, κατά το χρόνο του δυστυχήματος, οδηγούσε το φορτηγό JH987, το οποίο

35

5 ήταν ιδιοκτησία των εφεσιβλήτων-εναγομένων αρ. 2, χωρίς την άδειά τους ή τη συγκατάθεσή τους και ότι ουδεμία σχέση είχε με αυτούς ως υπάλληλος, ή υπηρέτης, ή αντιπρόσωπος και δεν ενεργούσε προς όφελος ή για λογαριασμό τους και απέρριψε την αγωγή εναντίον τους με έξοδα, καθότι δεν υπήρχε σχέση εκ προστίσεως μεταξύ τους και του εναγομένου αρ. 1, καθότι αυτοί απέδειξαν ότι δεν υπήρχε οποιαδήποτε σχέση μεταξύ τους και του εναγομένου αρ. 1, κατά τον ουσιώδη χρόνο ώστε να συνάγεται ευθύνη εκ προστίσεως γι' αυτούς.

10 Οι λόγοι εφέσεως που προβάλλει ο εφεσεύοντας στην έφεσή του, στρέφονται εναντίον των ευρημάτων του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι ο εναγομένος αρ. 1 κατά το χρόνο του ατυχήματος οδηγούσε το φορτηγό JH987, χωρίς την άδεια των εφεσιβλήτων ή τη συγκατάθεσή τους και ότι ουδεμία σχέση είχε με αυτούς ως υπάλληλος ή υπηρέτης ή αντιπρόσωπος και ότι δεν ενεργούσε προς όφελος ή για λογαριασμό τους.

15 Το μόνο ερώτημα που το Εφετείο πρέπει να απαντήσει, είναι εάν οι εφεσίβλητοι ευθύνονται εκ προστίσεως για την αμέλεια του οδηγού του οχήματός τους JH987.

20 Ο δικηγόρος του εφεσεύοντα, εισηγήθηκε ότι η παραδοχή των εφεσιβλήτων ότι ήταν οι ιδιοκτήτες του φορτηγού JH987, αποτελεί μαχητό τεκμήριο ότι ο ιδιοκτήτης είναι υπεύθυνος εκ προστίσεως για την αμέλεια του οδηγού και ότι οι εφεσίβλητοι δεν παρουσίασαν αποδεικτικό υλικό για να αποσείσουν το τεκμήριο αυτό.

25 Δεν συμφωνούμε με την εισήγηση αυτή του δικηγόρου. Η απόδειξη της ιδιοκτησίας του αυτοκινήτου, αποτελεί ελλείψει άλλου, κάποιο υλικό μαρτυρίας βάσει του οποίου το Δικαστήριο, ανάλογα με τα γεγονότα στην κάθε υπόθεση, μπορεί να συναγάγει την εκ προστίσεως ευθύνη του ιδιοκτήτη [Βλέπε *Savvas Theofanous v. 1) Cosmos (Cyprus) Insurance Co. Ltd, 2) Christodoulos Chrysostomou* (1988) 1 C.L.R. 265].

30 Το Ανώτατο Δικαστήριο στην έφεση *A. Demosthenous Antiprosopies Ltd v. Katsourides* (1988) 1 C.L.R. 665, σχετικά με την ύπαρξη ή μη της εκ προστίσεως ευθύνης, στις σελίδες 670 και 671 αναφέρει τα εξής:

“Η νομική κατάσταση που δημιουργείται από την εκ προστίσεως ευθύνη ενός προσώπου για την αμέλεια άλλου, έχει συζητηθεί σε πληθώρα αποφάσεων τόσο των Δικαστηρίων της Αγγλίας όσο και της χώρας μας. Ειδικότερα με το ζήτημα της εκ προστίσεως

ευθύνης του ιδιοκτήτη αυτοκινήτου για την αμέλεια του οδηγού καταπιεύτηκε το Δικαστήριο των Λόρδων στην υπόθεση **Morgans v. Launchbury and Other** [1972] 2 All E.R. 606. Η απόφαση αυτή υιοθετήθηκε και εφαρμόστηκε από το Εφετείο μας στην υπόθεση **Hellenic Mining Co. Ltd. v. Galaxy Tours Ltd.** (1978) 1 C.L.R. 414, όπου παρατίθενται εκτεταμένα αποσπάσματα από τις αποφάσεις των Λόρδων Δικαστών, ώστε να μη χρειάζεται να τα επαναλάβουμε παρά μόνο να παραπέμψουμε στις δυο αυτές αποφάσεις και στην **Stylianou & another v. Petrou** (1984) 1 C.L.R. 362. Θα κάμουμε μόνο ειδική αναφορά σε μερικές γραμμές από την απόφαση του Λόρδου Wilberforce γιατί κατά τη γνώμη μας συνοψίζουν με ενάργεια τη νομική αρχή.

“For I regard it is clear that in order to fix vicarious liability on the owner of a car in such a case as the present, it must be shown that the driver was using it for the owner’s purposes under delegation of a task or duty”.

Όπως είπαμε πιο πριν στην υπό εξέταση έφεση, ο δικηγόρος της εφεσεύουσας εισηγήθηκε πως η παραδοχή εκ μέρους της πως ο Ανδρέας Δημοσθένους ήταν ο διευθυντής της εταιρείας και οδηγούσε με την άδεια ή τη συγκατάθεσή της δεν είναι αρκετό για να δημιουργήσει την εκ προστήσεως ευθύνη της. Κατά τη γνώμη μας η εισήγηση αυτή είναι εντελώς αβάσιμη. Ο διευθυντής μιας εταιρείας είναι μεν αξιωματούχος αλλά ταυτόχρονα και αντιπρόσωπός της. Η ιδιότητα δε αυτή εμπίπτει στις προϋποθέσεις που αναφέρονται στην υπόθεση **Morgans v. Launchbury** και που δημιουργούν την εκ προστήσεως ευθύνη του κυρίου, στην παρούσα υπόθεση της ιδιοκτητρίας εταιρείας, για την αμέλεια του υπηρέτη της - οδηγού.

Η ύπαρξη ή μη της εκ προστήσεως ευθύνης καταδειχνεται μετά την αξιολόγηση του αποδεικτικού υλικού. Το θέμα αυτό έχει συζητηθεί, και ειδικότερα πάλι σε ότι αφορά την εκ προστήσεως ευθύνη ιδιοκτήτη αυτοκινήτου, που οδηγείται από άλλο πρόσωπο, στην υπόθεση **Rambarran v. Gurrinharran** [1971] 1 All E.R. 749. Στην απόφαση-γνωμοδότηση του Ανακτοσυμβουλίου της Αγγλίας έγινε αναφορά στη νομολογία που ισχύει πάνω στο ζήτημα και κατέληξε στο συμπέρασμα πως απόδειξη της ιδιοκτησίας του αυτοκινήτου, αποτελεί, ελλείψει άλλου, κάποιο υλικό μαρτυρίας, βάσει του οποίου το Δικαστήριο ανάλογα με τα γεγονότα στην κάθε υπόθεση, μπορεί να συναγάγει την εκ προστήσεως ευθύνη του ιδιοκτήτη.”.

Επίσης, το Ανώτατο Δικαστήριο στην απόφαση **Χριστάκη Ποταμίτη v. Έλενας Ιωάννου** (1992) 1 Α.Α.Δ. 479, σχετικά με κατά πό-

σο συγκατάθεση ή άδεια για την οδήγηση οχήματος καθιστά τον ιδιοκτήτη εκ προστήσεως υπεύθυνο για την αμέλεια του οδηγού κατά τη χρήση του αυτοκινήτου, στη σελίδα 2 αναφέρει τα εξής:

5 “Η εκ προστήσεως ευθύνη προσώπου για τις συνέπειες αστικού
αδικήματος που διαπράττεται από άλλο πρόσωπο ρυθμίζεται
από το άρθρο 13 του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου, Κεφ.
148. Εκ προστήσεως ευθύνη φέρει ο εναγόμενος για τις πράξεις
10 άλλου προσώπου όταν (α) αυτές εξουσιοδοτούνται ή επικυρώνονται, ή (β) συνιστούν πράξεις εργοδοτούμενου (υπηρέτη) στο πλαίσιο της εργασίας του.

15 Συνοπτικά, εκ προστήσεως ευθύνη, βάσει του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου περιορίζεται σε πράξεις αντιπροσώπου ή υπηρέτη κάτω από τους όρους που θέτει το άρθρο 13. Συνάγεται από την πρωτόδικη απόφαση ότι κατά το χρόνο διάπραξης του αστικού αδικήματος της αμέλειας από το γιο του εφεσείοντα, ότι ο οδηγός ενεργούσε είτε ως αντιπρόσωπος ή ως εργοδοτούμενος του πατέρα του.”

Και στη σελίδα 5 της ίδιας απόφασης, αναφέρει τα εξής:

20 “Στην Κύπρο οι αρχές του κοινού δικαίου για την εκ προστήσεως ευθύνη έχουν ενσωματωθεί στο άρθρο 13 του Κώδικα Αστικών Αδικημάτων που ρητά προβλέπει τότε υπάρχει τέτοια ευθύνη όταν αποδεικνύεται σχέση αντιπροσωπευμένου και αντιπρόσωπου ή εργοδότη και εργοδοτούμενου. Η εξουσιοδότηση
25 χρήσης κινητού αντικειμένου δεν υποδηλώνει ως θέμα λογικής ή κοινής εμπειρίας και τη δημιουργία σχέσης αντιπροσώπου και αντιπροσωπευμένου αναφορικά με τη χρήση του. Συνεπώς συγκατάθεση για τη χρήση αυτοκινήτου δεν τεκμηριώνει αφεαυτής σχέση αντιπροσωπευμένου και αντιπρόσωπου ή εργοδότη και εργοδοτούμενου, όπως άλλωστε αποφασίστηκε στη Hellenic
30 Mining.”

35 Αναφορικά με τα ευρήματα του πρωτόδικου Δικαστή που βασίζονται στην αξιοπιστία μαρτύρων, είναι καθιερωμένη αρχή ότι η αξιολόγηση ενός μάρτυρα αν είναι αξιόπιστος ή όχι, είναι καθαρά θέμα του πρωτόδικου Δικαστηρίου και κατά κανόνα το Εφετείο σπάνια επεμβαίνει στο να αποφασίσει περί της αξιοπιστίας ενός μάρτυρα [Βλέπε, μεταξύ άλλων, *Μόδεστος Πίτσιλλος v. Δημητράκη Ευγενίου*, (1989) 1 Α.Α.Δ. (Ε) 691, *Papadopoulos v. Stavrou* (1982) 1 C.L.R. 321, *Fournides v. Republic* (1986) 2 C.L.R. 73, *Psaras and Another v. Republic* (1987) 2 C.L.R. 132].

Είναι η εισήγηση του δικηγόρου του εφεσείοντα ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο εσφαλμένα βρήκε ότι οι εφεσίβλητοι δεν έχουν ευθύνη, καθότι δεν υπήρχε σχέση εκ προστήσεως μεταξύ τους και του εναγόμενου αρ. 1 και ότι τα ευρήματα και συμπεράσματα του πρωτόδικου Δικαστηρίου δεν στηρίζονται πάνω στην προσαχθείσα μαρτυρία και τις εγγράφους προτάσεις, αλλά πάνω σε γνώμη που το ίδιο το Δικαστήριο εκφράζει. 5

Όπως έχει αναφερθεί στην απόφαση Κατσουρίδη (πιο πάνω), η ύπαρξη ή μη της εκ προστήσεως ευθύνης, καταδεικνύεται μετά την αξιολόγηση του αποδεικτικού υλικού. Στην υπό κρίση έφεση δεν υπάρχει αποδεικτικό υλικό ότι οι εφεσίβλητοι ήταν υπεύθυνοι εκ προστήσεως για την αμέλεια του οδηγού του φορτηγού JH987. Ο εναγόμενος αρ. 1, παρόλο που στην υπεράσπισή του παραδέχτηκε τον ισχυρισμό του εφεσείοντα ότι οδηγούσε το φορτηγό ως υπάλληλος των εφεσιβλήτων, εντούτοις στην κατάθεσή του ενώπιον του Δικαστηρίου, αρνήθηκε ότι οδηγούσε το φορτηγό ως υπάλληλός τους. Ορθά το πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε τη μαρτυρία του εναγόμενου αρ. 1, καθότι έδωσε δύο διαφορετικές εκδοχές. Ο μάρτυρας των εφεσιβλήτων Χριστάκης Ηλιάδης, Λογιστής στο συγκρότημα της Εταιρείας ΚΟΥΒΑ το οποίο απαρτίζεται από τις Εταιρείες D. Kouvas & Sons Ltd., Kouvas Cartons Ltd., Kouvas Craviou Ltd. και Manocas Transport Ltd. (εφεσίβλητοι), ανέφερε ότι οι εφεσίβλητοι δεν έχουν υπάλληλους, ούτε έχουν μητρώο εργοδότη και απλώς ιδρύθηκαν για να εξασφαλίσει το συγκρότημα ΚΟΥΒΑ άδεια μεταφοράς εμπορευμάτων και ότι οι εφεσίβλητοι δεν έχουν έξοδα ούτε έσοδα. 10
15
20
25

Ο ενάγοντας δεν προσήγαγε μαρτυρία προς υποστήριξη του ισχυρισμού του ότι ο εναγόμενος αρ. 1 ήταν υπάλληλός τους ή αντιπρόσωπός τους. Συνεπώς, ορθά το πρωτόδικο Δικαστήριο αποδέχτηκε τη μόνη μαρτυρία που ήταν ενάπιόν του και η οποία δόθηκε από το Χριστάκη Ηλιάδη. 30

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ορθά το πρωτόδικο Δικαστήριο αποφάνθηκε πως οι εφεσίβλητοι δεν είναι εκ προστήσεως υπεύθυνοι για την αμέλεια του οδηγού του φορτηγού JH987, κατά τον επίδικο χρόνο. 35

Συνεπώς, η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.